

Л. М. Кравченко та О. О. Плетньова стверджують, що в умовах розвитку ринкових відносин і появи великої кількості суб'єктів підприємницької діяльності різних організаційно-правових форм норми чинного КУпАП стосуються не лише фізичних осіб, а також і юридичних [14, с. 69–72].

Таку ж точку зору поділяє Д. Д. Лилак, який зазначає, що неможливо за ту саму дію (наприклад, щодо відповідальності за здійснення торговельної діяльності без ліцензії) фізичних осіб притягувати до адміністративної відповідальності, а юридичну особу – до іншої [15, с. 24–31].

Враховуючи негативний характер юридичної відповідальності щодо правопорушника, який виявляється в обмеженні його прав чи виконанні ним необхідних додаткових обов'язків, можна зробити висновок про існування потенційного варіанта застосування до юридичних осіб різноманітних санкцій. Так, наявність відокремленого майна передбачає можливість застосовувати майнові санкції. Цивільна ж правоздатність і дієздатність створює умови для використання санкцій щодо обмежень такої можливості їх застосовувати, а організаційна єдність – використання санкцій для ліквідації цієї єдності. Отже, можна погодитися з Д. М. Лук'янцем [15, с. 52–56], який дотримується точки зору, що юридична особа являється деліктоздатною і поряд з цивільно-правовою може нести й адміністративну відповідальність.

Список бібліографічних посилань

1. Попова Л. М. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності за здійснення протиправної підприємницької діяльності в Україні // *Фінансова система України в умовах трансформації соціально-економічних відносин* / за заг. ред. В. І. Успенко. Харків : ФОП Панов А. М., 2019. С.189–212.
2. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Золота миля, 2011. 584 с.
3. Адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. А. Т. Комзюка. 2-ге вид, перероб. і допов. Харків : Ун-т внут. справ, 2000. 99 с.
4. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 №8073-Х. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 20.10.2019).
6. Митний кодекс України : закон України від 13.03.2012 №4495-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 20.10.2019).
7. Податковий кодекс України : закон України від 02.12.2010 №2755-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 20.10.2019).
8. Повітряний кодекс : закон України від 19.05.2011 №3393-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17> (дата звернення: 20.10.2019).
9. Про правовий режим надзвичайного стану : закон України від 16.03.2010 №901-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14> (дата звернення: 20.10.2019).
10. Про державний кордон : закон України від 04.11.1991 №1777-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12> (дата звернення: 20.10.2019).
11. Попова Л. М. Адміністративно-правові засади контролю в сфері підприємницької діяльності : монографія. Харків : Майдан, 2018. 536 с.
12. Кузьменко О., Чорна В. Чому адміністративна відповідальність є дієвим способом захисту прав і свобод громадян? // *Адміністративне право для громадян України* / за ред. В. Галунька. Київ : НДІП, 2019. 114 с.
13. Кротюк В. Л., Іоффе А. Ф., Лук'янець Д. М. Фінансові санкції та адміністративна відповідальність: проблема співвідношення. *Право України*. 2000. № 5. С. 29–33.
14. Кравченко Л. М., Плетньова О. О. Проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб у сфері валютного законодавства. *Юридичний журнал*. 2004. № 8. С. 69–72.
15. Лилак Д. Д. Адміністративна і цивільно-правова відповідальність юридичних осіб у сфері економічних відносин (колізії теорії і проблеми практики). *Право України*. 2000. № 1. С. 24–31.

Одержано 01.11.2019

УДК 342.9:[321.7:004](477)

Світлана Миколаївна ПОПОВА,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцієстики факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3958-4133>

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

В Україні, яка є членом Ради Європи, розвиток демократичних процесів, застосування загальновизнаної системи демократичних цінностей, зокрема щодо участі громадян та інститутів громадянського суспільства в процесах формування та реалізації державної політики, відіграє ключову роль у забезпеченні економічного та соціального прогресу в державі [1].

Державне агентство з питань електронного урядування України спільно з міжнародними партнерами впроваджує та розвиває інструменти електронної демократії. Найбільш поширеними серед них, що застосовуються сьогодні в Україні як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях, є електронні консультації, електронні петиції, електронні звернення, бюджети участі (громадські бюджети). Також створені ресурси для оприлюднення наборів даних у формі відкритих даних:

- Портал відкритих даних [2].

- Єдина система місцевих петицій [3].

На сьогоднішній день у цьому напрямку існують такі проекти:

- Концепція розвитку електронної демократії в Україні [4].

- EGAP Accelerator – платформа соціально важливих IT-проектів у сфері електронної демократії та відкритих даних, підтриманих у межах швейцарсько-української програми EGAP [5].

Електронна демократія (е-демократія) – форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в демократичних процесах, що дає змогу: посилити участь, ініціативність та залучення громадян на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні до публічного життя; поліпшити прозорість процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів; поліпшити зворотну реакцію суб'єктів владних повноважень на звернення громадян; сприяти публічним дискусіям та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень [4].

Цілі е-демократії аналогічні цілям ефективного управління – це прозорість, підзвітність, відповідальність, включення, проведення дискусій, інклюзивність, доступність, участь, субсидіарність, довіра до демократії, демократичних інститутів та демократичних процесів, соціальне згуртування.

Е-демократія забезпечує новий рівень підтримки і посилення демократичної участі; вона, перш за все, охоплює ті сектори, де інститути громадянського суспільства залучаються до складання формальних і неформальних програм дій, а також у формування і прийняття суспільних рішень. Е-демократія вимагає інформації, діалогу, спілкування, дискусії і безперервного створення відкритих публічних майданчиків, де громадяни можуть гуртуватися з метою відстоювання своїх громадянських інтересів. Засоби масової інформації (ЗМІ) відіграють ключову роль в е-демократії; крім іншого, вони пропонують майданчик, де громадяни можуть взяти участь у публічних дебатах і захистити свої інтереси в публічній сфері. Нові електронні ЗМІ та постачальники електронних послуг покращують якість доступу до інформації, забезпечуючи людей найкращою базою для участі в демократії.

Е-демократія має ґрунтуватися на:

- активному наданні всеосяжної, збалансованої та об'єктивної інформації, покликаній допомогти громадськості більш чітко розуміти проблеми, альтернативи, можливості та/або рішення демократичних проблем;

- широкому розумінні громадянства, що охоплює особи і групи осіб, які постійно проживають та інтегровані в політичну реальність, незалежно від національності; • розширенні громадської участі шляхом більшого залучення громадян та груп громадян (наприклад, груп за інтересами), корпорацій, об'єднань і некомерційних організацій до громадських справ, щоб вони могли впливати і покращувати якість і прийнятність результатів демократичних процесів;

- наданні повноважень, зокрема, щодо підтримки громадських прав і наданні ресурсів для участі в демократичних процесах;

- забезпеченні включення – політичного та технологічного озброєння громадян незалежно від віку, статі, освіти, соціально-економічного стану, мови, особливих потреб і місця проживання; таке включення вимагає компетентності людини у користуванні електронними інструментами (знання, електронні навички, електронна готовність), наявних і доступних інструментів і поєднання електронних і неелектронних підходів;

- проведенні дискусій, зокрема, дебатів на рівних, де люди публічно обговорюють, схвалюють і критикують точки зору один одного в ході змістовного, ввічливого обговорення питання та дії, необхідні щодо вирішення цього питання [6].

Е-демократія сприяє створенню нової форми демократії, за якої всі громадяни мають змогу безперешкодно розглядати і спостерігати, беруть участь у формуванні та аналізі окремих питань національної політики за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) з будь-якого місця у будь-який час [5].

На сьогоднішній день практика застосування інструментів електронної демократії органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також практика їх використання громадянами є недостатньо поширена, що свідчить про необхідність розроблення єдиної скоординованої державної політики, спрямованої на розв'язання таких першочергових проблем:

- невизначеність державної політики у сфері електронної демократії, а також шляхів її реалізації;

- недосконалість нормативно-правової бази, що регулює сферу розвитку електронної демократії та підзвітності громадянину суб'єктів владних повноважень з використанням сучасних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій;

- низький рівень залучення суб'єктів громадянського суспільства до процесів удосконалення державної політики, а також до імплементації її окремих інструментів;

- відсутність даних щодо доступності використання нових інструментів електронної демократії для осіб з інвалідністю, зокрема із сенсорними порушеннями (в тому числі слуху та зору);

- відсутність достатньої електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів і недостатній рівень розвитку інформаційної інфраструктури;
- недостатність єдиних стандартів ідентифікації громадян і підходів до створення, зберігання та використання електронних даних незалежно від використання систем і технологій;
- наявність цифрової нерівності внаслідок недостатньо розвиненої інфраструктури доступу до інтернету залежно від географічного положення та типів населених пунктів;
- низький рівень готовності державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб до запровадження електронної демократії, недостатність рівня знань і навичок у державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, громадян щодо розвитку електронної демократії [4].

В Рекомендаціях Ради Європи визначаються наступні сектори (напрямки) е-демократії, як: е-парламент, е-законотворення, е-голосування, е-правосуддя, е-медіація (досудове вирішення спорів), е-навколишнє середовище (екологія), е-вибори, е-референдум, е-ініціативи, е-голосування, е-консультації, е-петиції, е-політичні компанії, е-опитування [5].

Е-парламент – використання ІКТ парламентом, парламентарями, адміністративним персоналом для виконання своїх завдань, особливо з мето залучення громадян. Електронний парламентаризм передбачає залучення значного числа заінтересованих сторін (стейкхолдерів): членів парламенту, адміністративного персоналу, виборців, громадян, медіа. Е-парламент використовує і інші сектори е-демократії: е-законодавства, е-голосування, е-петиції, е-консультації.

Е-законотворення – використання ІКТ для написання законопроектів, коментування, консультацій, структурування, форматування, представлення та внесення змін. Е-законотворення робить законотворчий процес більш прозорим, дозволяє удосконалювати зміст законодавства, забезпечує кращий доступ до законодавства та громадську компетентність у сфері законодавства.

Е-правосуддя – використання ІКТ для здійснення правосуддя всіма учасниками процесу, підвищення якості судових послуг для громадян та бізнесу. Воно включає електронну комунікацію та обмін даними, доступ до судової інформації. Система правосуддя покращується на основі кращого доступу громадян до правосуддя.

Е-медіація – використання ІКТ для пошуку способів вирішення спорів без фізичної присутності суб'єктів конфлікту. Е-засоби власне і є посередниками. Е-навколишнє середовище – використання ІКТ для оцінки та захисту навколишнього середовища, планування просторового розвитку, сталого та безпечного використання природних ресурсів на основі участі громадян у прийнятті рішень.

Е-вибори, е-референдум, е-ініціативи – передбачають використання ІКТ у зазначених політичних заходах на одній чи декількох стадіях їх здійснення.

Е-голосування – передбачає використання ІКТ на виборах чи референдумах, як мінімум, для підрахунку голосів.

Е-консультація – електронний спосіб збору даних щодо думок/позицій визначених стейкхолдерів, громадськості відносно певних питань публічної політики. Консультація не передбачає обов'язок відповідальної особи приймати рішення у рекомендований спосіб. Існує чимало форм е-консультацій: формальні/неформальні, регульовані громадськістю чи владою, нерегульовані тощо.

Е-ініціативи – дозволяють громадянам висловлювати свої пропозиції засобами ІКТ і таким чином впливати на формування порядку денного публічної політики.

Е-петиції – використання ІКТ для висування протестів та рекомендацій демократичним інститутам. Громадяни підписують петиції і включаються в дискусію, вказуючи он-лайн свої імена та адреси. Існують різноманітні форми е-петицій.

Е-політичні компанії – використання ІКТ для заохочення громадян прийняти участь у виборчих чи інших політичних компаніях, спрямованих прямо чи опосередковано на впливати на формування чи впровадження політики. Е-політичні компанії пов'язані в першу чергу із е-виборчими компаніями, е-адвокаційними компаніями.

Е-опитування – дозволяє отримати думки громадян електронними засобами за випадковою чи цільовою вибіркою. Як правило, громадянам пропонується питання та варіанти відповідей. Роль технологій в е-демократії не є визначальною. Велика кількість та якість технологій не зумовлюють якість демократичного процесу [5].

З точки зору громадян, як визначальних суб'єктів «е-демократії», ІКТ можуть покращити демократичні процеси в Україні, зокрема, забезпечити участь громадян у формуванні державної політики. При цьому наявні суттєві соціальні, економічні та технічні перешкоди щодо запровадження «е-демократії», що пов'язані з: 1) недостатній доступ до інтернет з причин браку фінансових ресурсів та електронної безграмотності; 2) відсутність інформації та знань про суть та можливості «е-демократії» у користувачів інтернет. В свою чергу, це зумовлює відсутність попиту серед користувачів на взаємодію із державними органами он-лайн; 3) недостатній рівень взаємодії влади з громадськістю на основі соціальних мереж, яким віддають перевагу більшість користувачів інтернет; 4) обмежені можливості щодо участі у е-демократії мають особи похилого віку, сільські мешканці, та громадяни із низьким рівнем освіти.

З точки зору неурядових організацій, Інтернет-активістів з числа бізнесу та політичної еліти, основною проблемою впровадження політики (дорожньої карти) «е-демократії» є відсутність законодавчого забезпечення конкретних інструментів е-демократії (наприклад, доступ до відкритих урядових даних, е-петиції, е-звернення громадян, тощо) [7].

Підводячи підсумок, слід зауважити, що, електронна демократія на сьогоднішній день є необхідною умовою ефективного розвитку держави, її проведення може призвести до істотного зниження витрат на здійснення

демократичних процедур, зменшення витрат на інтерактивні форми взаємодії з громадянами, що дозволяє органам державної влади більш повно враховувати думки різних соціальних груп при прийнятті рішень, залучення громадян до прийняття рішень на більш ранніх стадіях і в більш тісній формі, залучення суспільних груп громадян з обмеженими можливостями, яким складно забезпечувати свої громадські права за «традиційними» формами демократичної участі, а також зміцнення довіри громадян до держави за рахунок іміджевих функцій нових комунікаційних каналів.

Список бібліографічних посилань

1. Незалежна аналітика з питань розвитку електронної демократії в Україні // Єдина система місцевих петицій : сайт. URL: <https://www.e.gov.ua/ua/projects/e-dem> (дата звернення: 20.10.2019).
2. Портал відкритих даних : Єдиний державний веб-портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2019).
3. Єдина система місцевих петицій : сайт. URL: <https://e-dem.in.ua> (дата звернення: 20.10.2019).
4. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 797-2017-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80> (дата звернення: 20.10.2019).
5. EGAP Accelerator – платформа соціально важливих IT-проектів у сфері електронної демократії та відкритих даних, підтриманих у межах швейцарсько-української програми EGAP // Міністерство цифрової трансформації України : офіц. вебсайт. URL: <https://thedigital.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2019).
6. Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громадян // EGAP : сайт. URL: <http://egap.in.ua> (дата звернення: 20.10.2019).
7. Розвиток електронного урядування та електронної демократії в Україні // Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. URL: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/3451> (дата звернення: 20.10.2019).

Одержано 01.11.2019

УДК 378.147:811

Валентина Вікторівна ПОЧУЄВА,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-1021-3627>

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Соціально-економічні зміни, що відбуваються у сучасному світі, сприяють розширенню професійних контактів між представниками різних культур, що зумовлює становлення комплексу нових вимог до рівня і змісту вищої освіти, стратегічним завданням якої є формування компетентного фахівця. В умовах сьогодення система освіти повинна формувати такі важливі якості випускника як ініціативність, мобільність, гнучкість, динамізм і конструктивність. Майбутній професіонал повинен мати прагнення до самоосвіти впродовж всього життя, володіти новими технологіями і розуміти можливості їх використання, бути здатним на самостійні рішення, вирішувати проблеми і працювати в команді, адаптуватися в соціальній і професійній сфері.

Виховання такої соціально і професійно активної особи вимагає від педагогів сучасної школи застосування ефективних методів, прийомів і форм роботи. Щоб сформувати випускника компетентного в усіх потенційно значущих сферах професійної освіти і життєдіяльності, необхідно застосовувати активні методи навчання, що розвивають, перш за все, пізнавальну, комунікативну і особистісну активність нинішньої молоді.

Одним з перспективних напрямів в плані вирішення задачі соціально-професійної адаптації майбутнього фахівця є здійснення компетентнісного підходу, який у разі його успішної реалізації, є засобом забезпечення курсантів корисними знаннями, необхідними для успішного досягнення цілей у реальних життєвих умовах. Впровадження компетентнісного підходу є найважливішою умовою підвищення якості освіти.

Орієнтація курсу іноземної мови на виконання цього завдання означає строгий відбір навчального матеріалу, раціонально складену систему вправ з його засвоєння, а також визначення номенклатури вмінь та навичок, які формуються в процесі навчання. Правильно підібраний навчальний матеріал, необхідний та близький за видом діяльності майбутньому спеціалісту, який повинен мати здібність проявити свою професійну активність, пов'язану з оновленням знань, є важливим психологічним фактором, який стимулює та підтримує інтерес до вивчення іноземної мови.

Тематична, системно-організована добірка професійно-орієнтованих, проблемно-узгоджених та пов'язаних зі змістом занять за спеціальністю текстів, починаючи з першого етапу навчання у вищих навчальних закладах, по-перше, цілеспрямовано розвиває у курсанта сталу зацікавленість у вивченні іноземної мови як джерела нової інформації з фаху, а це, в свою чергу, сприяє тому, що курсанти починають розглядати іноземну мову як засіб вивчення спеціальності. По-друге, у курсантів виникає потреба в оволодінні іноземною мовою, так як це дозволяє вдосконалюватися в своїй спеціальності та успішно вести наукові дослідження, включаючи написання курсових та